

NIEUWSBRIEF

MICHAËL 2021

LOGOS

Het menszijn wijden

Het begrip LOGOS betekent niet woord, verstand, wet of gedachte in de moderne betekenis van deze woorden.

Je doet dit begrip alleen dan recht, als je tot een meer diepgaande opvatting komt van het wezen van het menselijke spreken en je afvraagt:

Voor welk aspect of welke activiteit van het Godswezen is dit aan het menselijke spreken ontleende beeld 'woord' een symbool?

Uit: Wilhelm Kelber,
Die Logoslehre (1976)

MICHAEL- CONFERENTIE
AAN HET BEGIN VAN DE
TWEDE EEUW VAN DE
CHRISTENGEMEENSCHAP

OKTOBER 7 — 11
DORTMUND 2022
DUITSLAND

Gemeenteleven in de toekomst

In de Johanni nieuwsbrief stond een artikel van Arnold Suckau over de betekenis van de sacramenten. Dit artikel werd geschreven naar aanleiding van een vraag die Ulrich Goebel had gesteld aan ervaren priesters. Arnold Suckau heeft tijdens zijn meer dan zeventig jaar priesterschap veel ervaring opgedaan, en dat niet alleen in tijd gemeten. Daarom lijkt het zinvol om de inhoud van de vorige compacte bijdrage verder uit te diepen. Dit gebeurt in de vorm van een interview door Wolfgang Jaschinski (WJ) met Arnold Suckau (AS), niet per telefoon, niet per e-mail, maar per briefpost - en na een eerder bezoek aan hem. Cursief gedrukte citaten komen uit het manuscript van de heer Suckau.

WJ: Meneer Suckau, u begint met een terugblik naar de stichting in 1922 en schrijft dan:

"Rudolf Steiner was de vertegenwoordiger van een geheel andere stroming, die ook teruggaat op het Christus-gebeuren, maar esoterisch in het verborgene had gewerkt (Graal, Rozenkruisers). Zij waren nu in een eerste stadium openbaar geworden, omdat de mensheid geen voorspoedige toekomst meer zou hebben zonder de opname van een verruimd bewustzijn."

WJ: Met betrekking tot de voorspoedige toekomst van de mensheid is de taak van de Christengemeenschap zeker het verzorgen van de cultus en de sacramenten. Zou het voor de werkzaamheid van de cultus van belang zijn of de Christengemeenschap een sociale minderheid is of dat zij zich aanzienlijk zou kunnen uitbreiden?

AS: Bij alle veelbelovende pogingen spreekt Rudolf Steiner steeds weer over het feit dat niet alle mensen actief hoeven deel te nemen - maar dat een voldoende groot aantal wel belangrijk is. Natuurlijk heeft de cultus ook een effect op grote schaal, uitgaande van kleine kringen. Rudolf Steiner spreekt van het oplichten van de plaatselijke aura en van de sterkere realiteit van cultus in relatie tot de natuur, "als het op de juiste manier wordt beoefend". Er ligt een grote taak voor priesters en gemeenten om dat intensiever, meer voorbereid en bewuster na te streven.

Maar de beweging moet groeien! Zoveel mensen verlaten de traditionele paden, en een deel van hen zijn spirituele zoekers. Wij kunnen onszelf niet 'aantrekkelijker' maken in banale zin - maar wij moeten geen oude gewoonten met een insider-mentaliteit meeslepen, als het wezenlijke maar niet wordt aangetast. Theoretische leerstellingen en praktisch paternalisme in levensstijl horen niet meer thuis in een moderne religieuze gemeenschap. Alles wat niet sacramenteel-cultisch is, mag alleen vrije stimulans zijn.

WJ: meneer Suckau, u schrijft:

"Sindsdien is er een eeuw verstreken. De mentaliteit van de mensen is veranderd".

WJ: Dit is in eerste instantie een vanzelfsprekendheid. Maar het klinkt alsof u iets specifiek bedoelt. Het gaat immers om veranderingen bij mensen die van betekenis kun-

nen zijn voor de Christengemeenschap en haar toekomst. Dit leidt tot het spanningsveld dat enerzijds geestelijke waarheden blijvend zijn en niet onderhevig aan willekeurige uiterlijke omstandigheden, en dat we anderzijds hebben geleerd dat de mensen op het keerpunt der tijden niet dezelfde waren als de mensen in 1922. Nu hebben mensen van 2022 een andere mentaliteit dan uw overgrootouders in 1922. Zouden deze veranderingen, vooral in de laatste 100 jaar, van betekenis kunnen zijn voor de eredienst, de sacramenten en de vormen van ons gemeenteleven?

AS: Ja - voor de vormen van ons gemeenteleven! En natuurlijk kan dit van plaats tot plaats verschillen. Omgang 'op ooghoogte'! De mensen houden niet meer van de geur van het 'institutionele', dat op een of andere manier de persoonlijkheden toedekt. Maar het vaste lidmaatschap uit overtuiging voor de toekomstige ontwikkeling, dat is in dit opzicht betrouwbaarheid, blijft belangrijk, naast de vrienden en belangstellenden die welkom zijn. Maar mensen willen serieus genomen worden met hun waarnemingen of bezwaren en willen betrokken worden bij onze Christengemeenschap. De priesters blijven verantwoordelijk voor de vorm van de cultus die Rudolf Steiner vanuit de geestelijke wereld heeft overgebracht.

WJ: meneer Suckau, u schrijft...

"Waar kunnen de priesters met de leden en belangstellenden op basis van gelijkwaardigheid nadenken over de toekomst van de Christengemeenschap, hen dus meer als mede-vormgevers van de christelijk-religieuze vernieuwing beschouwen...?"

WJ: Hier geeft u de leken dus geen onderschikte rol in die zin dat de leken de praktische, economische taken in de gemeente op zich zouden kunnen nemen. U spreekt over 'op ooghoogte' in de christelijk-religieuze vernieuwing. Op grond van welke motieven en ervaringen bent u tot de overtuiging gekomen dat een dergelijk begrip van lekenparticipatie belangrijk is?

AS: Er zijn altijd al gemeentedagen en bijeenkomsten geweest, waar mensen zich vrij konden uitspreken - niet alleen over economische zaken, bijv. over de vraag hoe we meer mensen voor de Christengemeenschap kunnen interesseren. Maar je kunt zo iets niet op een uniforme manier doen, je kunt de meest uiteenlopende gezichtspunten en suggesties bijeenbrengen. Elk individu doet het dan naar vermogen (of houdt zich stil). Dat kun je ook niet voorschrijven. Maar het moet ons altijd weer in beweging brengen in de gemeenschap.

Ik heb hier slechts enkele ervaringen mee, bijvoorbeeld van een enkele ontevredene. Mijn motieven om er zo over te denken komen meer voort uit het waarnemen van de algemene veranderingen in de tijd.

WJ: U formuleert dit als een "waar"-vraag. Hoe bedoelt u dit "waar"?

AS: Deelname aan alles wat geen betrekking heeft op het voltrekken van de eredienst. Waarom zouden leken niet ook theologische bijdragen kunnen leveren als zij zich daarmee hebben beziggehouden en er dan een gesprek over

volgt. Dit is tot op zekere hoogte ook al gebeurd. Of ervaringen vanuit hun beroepsleven, met speciale aandacht voor hun omgang vanuit de geest van de Christengemeenschap. Ik zou me ook kunnen voorstellen dat de leiding van de Christengemeenschap een gremium van niet-priesters in het leven roept, waarin bepaalde zaken gezamenlijk besproken kunnen worden - vooral ten aanzien van het contact met de zogenaamde 'buitenwereld', zodat belangrijke ervaringen en ontwikkelingen de centrale leiding voldoende bereiken.

ARNOLD SUCKAU, geestelijke in Bonn

WOLFGANG JASCHINSKI, redacteur van de LOGOS-nieuwsbrief

Jongeren in de Christengemeenschap 75 jaar geleden

Mijn ouders hadden vanaf het begin een band met de Christengemeenschap. Mijn moeder was lid, mijn vader steunde de Christengemeenschap vanuit zijn antroposofische grondhouding. Ik ben, als derde kind in het gezin, geboren in Breslau in 1933. De Christengemeenschap maakte van begin af aan deel uit van mijn leven. Na het verbod door het nazi-regime vonden bijeenkomsten van gemeenteleden en het voltrekken van de cultus zoveel mogelijk in huiskamers plaats. In de beschermde privé omgeving werd de Christengemeenschap door de oorlog geloodst.

Door de gebeurtenissen van die tijd kwam het gezin in 1947 naar Halle. Daar kon een kleine gemeente opleven. De zondagsdienst namen wij kinderen heel vanzelfsprekend met innerlijke devotie als iets heiligs op. In 1948 ontving ik de jeugdwijding.

Onze jeugdgroepen stonden op zichzelf. Vol verlangen naar kennis en inzicht lazen wij boeken en teksten waarover we toen konden beschikken. Veel werd bladzijde voor bladzijde uitgetypt, met zoveel mogelijk doorslagen. Moeizaam. De taal van de teksten van Steiner vormde voor ons geen belemmering. Lezingen door priesters en ook jeugdbijeenkomsten waren van bovenregionale betekenis. Wij reisden naar evenementen in andere steden zoals Leipzig of Dresden onder de meest ongunstige omstandigheden, zelfs staande op de treeplanken vanwege overvolle treinen. Halle had in die tijd geen eigen priester, een priester uit Leipzig of een andere stad kwam ongeveer om de veertien dagen. Niettemin ontwikkelde zich een dragend gemeentelven, omdat de kracht uitging van de kring van mensen. Traumatische oorlogservaringen en grote ontberingen leidden tot een verlangen naar geestelijke oriëntatie, die wij vonden en creëerden in de Christengemeenschap.

ROSWITHA WOLFF, gemeente Halle a. d. Saale

Denken, voelen, willen - daden in sociale bewegingen

Denken, voelen, willen. Dit kennen wij op individueel niveau. Hoe zit dat in de sociale sfeer? Gerald Häfner (hoofd van de sectie sociale wetenschappen aan het Goetheanum) spreekt hierover in een lezing over "100 jaar sociale driegeleding" met de blik gericht op de sociale bewegingen in Duitsland in de afgelopen decennia (YouTube): de studentenbeweging rond 1968 was in de eerste plaats gericht op een denkproces. De eco-beweging in de jaren tachtig werd gekenmerkt door gevoel, geraakt als men was door het afsterven van bossen. De bewegingen van vandaag de dag, zoals b.v. "Friday for future" enz. getuigen van een sterke wil: Er is genoeg nagedacht, onderzocht, gepland, beloofd, nu moeten we handelen, voordat de ramp toeslaat.

Er zijn twee soorten behoefte aan actie. Wanneer rampen plotseling toeslaan, zoals de recente overstromingen, is er een grote bereidheid om te doneren en daadkrachtig te helpen. Er is een sterke wil om onmiddellijk te handelen. Maar chronische, langzaam toenemende problemen merkt men nauwelijks op, men gooit het op een akkoordje. De wil om actief te veranderen verslapt en een ramp nadert. We kennen allemaal voorbeelden in onze samenleving: het schoolsysteem, de verpleeg- en gezondheidsinstellingen, het pensioenstelsel....

Als Gerald Häfner in "100 jaar sociale driegeleding" de nadruk legt op het belang van de wil tot actie in deze tijd, betreft het ons dan ook bij "100 jaar Christengemeenschap"?

Welke daden vandaag de dag belangrijk zijn in de Christengemeenschap, werd in 2012 al in vele aspecten verwoord door wereldwijde gemeenten in de bundel "Offen gesagt - Frankly speaking". Nu, zo'n 10 jaar later, zijn veel van deze aspecten terug te vinden in het LOGOS-journaal "Dies bewegt uns - This moves us". Deze Duits-Engelse documenten kunnen als PDF-bestand worden aangevraagd bij newsletter@logos-2022.org.

Ons huidige tijdschrift "Die Christengemeinschaft" heette in het begin "Tatchristentum". Zeker is "gemeenschap" belangrijk, maar "actie" ook. Ik ben voor een christendom als gemeenschap in woord én daad. De wereld is door de Logos geschapen en kan alleen door onze daden telkens weer worden vernieuwd. De tijd dringt.

WOLFGANG JASCHINSKI,
redacteur van de LOGOS-nieuwsbrief

CORONA

De corona-maatregelen werpen merkbaar hun schaduw op 2022 en daarmee ook op LOGOS. Deze voor ons zo belangrijke conferentie zal in elk geval doorgaan. Op welke manier dat kan, zal op den duur duidelijk worden. We zullen u via logos-2022.org op de hoogte houden.

Activiteiten, Data

Het Logos-team komt in principe elke vrijdag in Dortmund bijeen. Als u ons wilt spreken, dan kunt u dat melden via info@logos-2022.org of telefonisch op +49-2104- 14 56 82. Langs deze weg nemen we met name graag alle voorstellen aan van wie actief aan het conferentieprogramma wil bijdragen, bijv. met een lezing, workshop, seminar, muziek, kunst, cultuur, enz..

Jeugd Planningsteam

Info en inschrijving: youth@logos-2022.org

5 en 6 nov. 2021 Meer informatie volgt na aanmelding

3 en 4 dec. 2021 Gemeente Keulen Weyertal

Oudejaarsconferentie Meer informatie volgt na aanmelding

Bijeenkomsten Württemberg: Werken vanuit de toekomst – "Christengemeenschap 2022"

23 okt. 2021, 9-16.30 uur. gem. Reutlingen

Informatie en aanmelding: m.gerhardts@posteo.de

voor elkaar werken - van elkaar leren - met elkaar leven, Economie en christendom, Hannover 8-10, okt., 2021

Met deze regionale conferentie voor Noord- en Noordwest-Duitsland pakken we een gouden zaadje op van de stichting in 1921: Hoe kan het religieuze leven samenwerken met het economische leven? Veel staat in onze jonge Christengemeenschap nog aan het begin, ook dit stichtingszaadje wil ooit ontkiemen en groeien. Deze werkbijeenkomst wil een begin zijn van samenwerking: om van elkaar te leren, een samenwerken van economie en christendom, van ondernemerschap en spiritualiteit. 'Mensenwijdingsdienst' betekent: mensen komen samen om de offerhandeling te volbrengen, om in volle overgave te handelen. Mensen komen altijd samen om voor elkaar te werken, om elkaar iets te geven. De bron van het werk is altijd de liefde. *Joachim Paulus*

Aanmelding: eckhard.kalettka@christengemeinschaft.org

Werkgroep in de gemeente Bielefeld

Info: christengemeinschaft.org/bielefeld

De werkgroep 'De Christengemeenschap - 100 jaar - gesprekken over de toekomst' komt in principe maandelijks bijeen.

Conferentiebureau

Ulrich Goebel, Tim Gottschalk
Hainallee 40, 44139 Dortmund, Duitsland
Telefoon + 49 - 21 04 - 14 56 82
info@logos-2022.org
logos-2022.org

Jeugdplanningsteam

Isabel en Nathanael Becker
youth@logos-2022.org

Colofon

Deze nieuwsbrief verschijnt vier keer per jaar.

Duitstalige gemeenten ontvangen gedrukte edities per post.

Meertalige edities zijn te vinden als PDF-documenten op logos-2022.org/wp/index.php/filedownload/ vertaald door Bruno Bichat, Anna Geyer, Rüdiger Heuer, Ger Jue, Gabriele Kuhn, Christian Maclean, Dania Lucas, Ollif Smilda, Ernst Terpstra.

Druk: Druckerei Paffenholz, Ontwerp: Helmut Stabe
Citaat pagina 1: W.Kelber, Die Logos-Lehre, Urachhaus (1976)

Redactie

Wolfgang Jaschinski

Commentaar en korte bijdragen graag sturen naar newsletter@logos-2022.org

Volgende sluitingsdatum: 15 nov 2021

Online mogelijkheden

'...waar het woord werkelijkheid wordt'

Onze LOGOS podcast verschijnt op de 22e van elke maand: logos-2022.org/wp/index.php/logos-podcast/

Inhoudelijke suggesties

vind u op logos-2022.org/wp/index.php/einstimmen/

Reis online naar gemeenten wereldwijd

logos-2022.org/Gemeinden/ toont de internetpagina's van alle gemeenten en hun activiteiten in verband met '100 jaar Christengemeenschap'. Wij verheugen ons over actuele informatie!

Verbind je met de wereld

Via internet vind u verschillende instellingen, initiatieven en nieuwsbrieven van de wereldwijde Christengemeenschap op logos-2022.org/wp/index.php/links/